

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 8. října 2019 ve věci č. 15449/09 – *Margulev proti Rusku*

Senát třetí sekce Soudu jednomyslně rozhodl, že odsouzením novináře a novin za zásah do dobré pověsti městské rady kvůli zveřejnění kritických výroků stěžovatele, který byl představitelem neziskové organizace, ohledně opravy kulturní památky došlo k nepřiměřenému zásahu do svobody projevu stěžovatele dle článku 10 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel byl v rozhodné době představitelem komunitní neziskové organizace, která si za cíl vytyčila ochranu historického architektonického komplexu Caricino na jihu Moskvy. V říjnu 2007 vyšel v tamních novinách článek, který kritizoval probíhající opravy financované moskevskou městskou radou. Autor článku několikrát citoval stěžovatele, mimo jiné jeho výrok, že „lidé byli zbaveni svého historického a kulturního dědictví [a že] opravy Caricina jsou znesvěcením historické památky“.

V prosinci 2007 moskevská městská rada zažalovala autora článku i redakční radu novin za pomluvu. Podle městské rady především výše citované výroky stěžovatele poškodily její dobrou pověst. Stěžovatel do řízení vstoupil jako vedlejší účastník. Vzhledem k tomu, že noviny neprokázaly pravdivost tvrzení stěžovatele, a v mezidobí přestaly vycházet, vnitrostátní soudy jim nařídily uvést informace na pravou míru v jiných novinách obdobného zaměření a čtenosti. Nepřistoupily na argument, že dané výroky byly pouhými hodnotovými soudy.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Vláda namítala, že stěžovatel není nepřímo ani potenciální obětí tvrzeného porušení dle článku 34 Úmluvy, jelikož nebyl ve vnitrostátním řízení ani žalovaným, ani jím nebyl dotčen a navíc ani neutrpěl podstatnou újmu ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. b) Úmluvy. Soud tyto námitky spojil s projednáním odůvodněnosti stížnosti.

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

a) *Zda došlo k zásahu*

Soud poznamenal, že připuštěním stěžovatele do řízení jako vedlejšího účastníka vnitrostátní soudy nepřímo potvrdily, že jeho práva mohou být řízením dotčena. Výroky stěžovatele nadto sledovaly důležitý veřejný zájem na ochraně kulturního dědictví. Rozšiřováním myšlenek rozhovorem pro noviny stěžovatel vykonával svou svobodu projevu směrem k širší veřejnosti, přičemž rozhodnutím vnitrostátních soudů došlo k omezení možností šíření jeho názoru na opravu památky. Soud proto konstatoval *prima facie* zásahu do svobody projevu stěžovatele, jehož tak lze označit za „přímo dotčeného“ vnitrostátním řízením, a tím i za „oběť“ porušení ve smyslu článku 34 Úmluvy.

K námitce vlády, že stěžovatel neutrpěl „podstatnou újmu“, která je jednou z podmínek přijatelnosti stížnosti, Soud nejprve zvážil, zda újma dosáhla minimálního prahu závažnosti. Ta může vyplývat objektivních kritérií, ale i ze subjektivního vnímání stěžovatele, jež však musí spočívat na objektivním

základě (*C. P. proti Spojenému království*, č. 300/11, rozhodnutí ze dne 6. září 2016, § 42). Porušení Úmluvy totiž může představovat důležitou otázku zásadního významu, a tedy vyvolat podstatnou újmu bez ohledu na materiální zájem (*Korolev proti Rusku*, č. 25551/05, rozhodnutí ze dne 1. července 2010).

V případech týkajících se svobody projevu musí Soud vzít v potaz klíčový význam této svobody pro fungování demokracie. Proto musí jeho posouzení na poli „podstatné újmy“ zahrnovat mimo jiné otázky, zda výrok přispěl do debaty o veřejném zájmu a zda se týká sdělovacích prostředků (*Sylka proti Polsku*, č. 19219/07, rozhodnutí ze dne 3. června 2014, § 28). Stěžovatel tvrdí, že rozhodnutí vnitrostátních orgánů ho odradila od další účasti v debatě ve veřejném zájmu, což v kontextu zásadní role tisku pro řádné fungování demokratické společnosti (*Lindon, Otchakovsky-Laurens a July proti Francii*, č. 21279/02 a 36448/02, rozsudek velkého senátu ze dne 22. října 2007, § 62) znamená, že projednávaná věc vyvolává důležité otázky zásadního významu. Proto také stěžovatel výsledkem vnitrostátního řízení utrpěl podstatnou újmu ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. b) Úmluvy.

b) Zda byl zásah „stanoven zákonem“ a sledoval legitimní cíl

Zásah byl založen na ustanovení ruského občanského zákoníku.

Legitimním cílem měla být ochrana pověsti a práv moskevské městské rady. Soud poznamenal, že je ochoten tento cíl přijmout, ačkoliv právo právnických osob na dobrou pověst a jeho rozsah jsou diskutabilní (*Frisk a Jensen proti Dánsku*, č. 19657/12, rozsudek ze dne 5. prosince 2017, § 42–50). Zdůraznil, že je rozdíl mezi dobrou pověstí právnické osoby a jednotlivce, přičemž u první jmenované nelze dovozovat vliv na její důstojnost, a tedy ani morální rozměr tohoto práva (*mutatis mutandis*, *Uj proti Maďarsku*, č. 23954/10, rozsudek ze dne 19. července 2011, § 22). Rozdíl je ještě větší v případech, kdy se ochrany své pověsti dovolává orgán veřejné správy; tehdy záruky nutně nemusí dosahovat téže úrovně, v jaké jsou třeba na „ochranu pověsti (...) druhých“ ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy (*mutatis mutandis*, *Kharlamov proti Rusku*, č. 27447/07, rozsudek ze dne 8. října 2015, § 29).

c) Zda byl zásah „nezbytný v demokratické společnosti“

Stěžovatel se vyjadřoval jako představitel neziskové organizace k tématu veřejného zájmu, a plnil tedy podobně jako sdělovací prostředky ve společnosti úlohu „hlídacího psa“ (*Magyar Helsinki Bizottság proti Maďarsku*, č. 18030/11, rozsudek velkého senátu ze dne 8. listopadu 2016, § 159 a 166). Soud proto zopakoval východiska své judikatury pro takové situace a ta uplatnil na projednávanou věc následovně.

Podle Soudu nebyl důvod pochybovat o tom, že by redakční rada novin nebo autor článku nejednali v dobré víře, jelikož výroky stěžovatele představili jako názor třetí osoby (*Novaya Gazeta a Milashina proti Rusku*, č. 45083/06, rozsudek ze dne 3. října 2017, § 72).

Soud podotýká, že již rozhodl o porušení článku 10 Úmluvy v řadě případů směřujících proti Rusku, jelikož vnitrostátní soudy neuplatňovaly standardy svobody projevu v souladu s jeho judikaturou (např. *OOO Ivpress a ostatní proti Rusku*, č. 33501/04 a další, rozsudek ze dne 22. ledna 2013, § 79). Soud se tedy musí ujistit, zda dostály standardům Úmluvy v projednávané věci.

Vnitrostátní soudy se omezily na konstatování zásahu do dobré pověsti městské rady a neprokázání pravdivosti stěžovatelových tvrzení. Nevzaly naproti tomu v potaz rozdílné postavení redakční rady a stěžovatele jako představitel neziskové organizace; otázku jejich dobré víry; postavení žalobkyně jako orgánu veřejné moci; cíle, které sledoval zveřejněním článku vydavatel a svými výroky stěžovatel; zda se článek zabýval tématem veřejného či obecného zájmu; relevanci informací ohledně kvality restaurátorských prací v historickém komplexu Caricyno v souvislosti s ochranou kulturního dědictví (*mutatis mutandis*, *Kunitsyna proti Rusku*, č. 9406/05, rozsudek ze dne 13. prosince 2016, § 46).

Vnitrostátní soudy dále jednoznačně nerozlišily skutková tvrzení od hodnotových soudů ani dostatečně nevysvětlily, proč dotčené výroky označily za skutková tvrzení. Soud však v tomto případě rozlišení nepovažoval za důležité, jelikož se výroky tak či onak týkaly záležitosti důležitého veřejného

zájmu, u nichž mají zástupci občanské společnosti a novináři požívat širokou míru volnosti při kritice činnosti veřejné správy, a to i v případech, kdy tato kritika postrádá jasný skutkový základ (*mutatis mutandis*, *Lombardo a ostatní proti Maltě*, č. 7333/06, rozsudek ze dne 24. dubna 2007, § 60).

K potřebě vyvažovat právo na dobrou pověst a svobodu projevu Soud připomněl, že meze přípustné kritiky vůči orgánům veřejné moci jsou širší než vůči běžnému občanovi nebo dokonce politikovi. V demokratickém systému musí být jednání nebo opomenutí orgánu pověřeného výkonnou mocí podrobena přísné kontrole nejen ze strany zákonodárných a soudních orgánů, ale také veřejného mínění (*mutatis mutandis*, *Şener proti Turecku*, č. 26680/95, rozsudek ze dne 18. července 2000, § 40). Městská rada by tedy měla vykazat vyšší míru tolerance vůči kritice. Vnitrostátní soudy nejenom nevzaly v potaz postavení žalobkyně, ale výslovně odmítly argument žalované strany, že městská rada v dotčených výrocích ani nebyla přímo zmíněna. K opodstatněnosti zásahu do svobody projevu kvůli ochraně pověsti jiných je přitom nezbytné, aby existovala objektivní vazba mezi napadeným výrokem a subjektem, do jehož pověsti mělo být zasaženo (*mutatis mutandis*, *Dyundin proti Rusku*, č. 37406/03, rozsudek ze dne 14. října 2008, § 44). Z rozsudků vnitrostátních soudů se ovšem zdá, že ochrana pověsti převažuje nad svobodou projevu za všech okolností, což ale neodpovídá nutnost vyvažovat kolidující práva (*Skudayeva proti Rusku*, č. 24014/07, rozsudek ze dne 5. března 2019, § 38).

Vnitrostátní soudy tedy nepředložily dostatečné důvody pro zásah do svobody projevu, tj. nesplnily standard vyžadovaný článkem 10 odst. 2 Úmluvy, ani rozhodnutí nezaložily na přijatelném posouzení relevantních skutečností (*Terentyev proti Rusku*, č. 25147/09, rozsudek ze dne 26. ledna 2017, § 24). Zásah proto nebyl nezbytný v demokratické společnosti a došlo k porušení článku 10 Úmluvy.